

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः। इन्द्रः। त्रिष्टुप्।

सुत इत्त्वं निमि॑श्ल इन्द्र॒ सोमे॒ स्तोमे॒ ब्रह्म॑णि श॒स्यमा॑न उ॒क्थे।

यद्वा यु॒क्ताभ्या॑ मघ॒वन्ह॑रिभ्यां बिभ्र॒द्वज्रं॑ बा॒ह्वोरिन्द्र॒ यासि॑ ॥ ६.०२३.०१

स्तोमे- स्तोत्रे। ब्रह्मणि- मन्त्रमये। उक्थे- शस्त्रे। शस्यमाने सति। मघवन्- सम्पद्वन्। इन्द्र।

सुते- निष्पन्ने रसे। त्वम्। निमिश्लः- संयोजितः। बाह्वोः- भुजयोः। वज्रम्। बिभ्रत्- धारयन्।

युक्ताभ्याम्- नियमिताभ्याम्। हरिभ्याम्- प्राणतुरगाभ्याम्। यासि- गच्छसि ॥१॥

यद्वा दि॒वि पा॒र्ये सु॒ष्विमिन्द्र॑ वृ॒त्रह॑त्येऽव॒सि शूर॑सातौ।

यद्वा दक्ष॑स्य बि॒भ्युषो॑ अबि॒भ्यद॑रन्ध॒यः शर्ध॑त इन्द्र॒ दस्यून्॑ ॥ ६.०२३.०२

दिवि- नभसि चित्ताकाशे। शूरसातौ- शूरसम्भजने। वृत्रहत्ये- आवरणबाधने। पार्ये- युद्धे प्राप्तव्ये।

सुष्विम्- रसनिष्पादकम्। अवसि- रक्षसि। दक्षस्य- अध्यात्मसाधनसमर्थस्य। बिभ्युषः-

आवरणभीतस्य जनस्य। शर्धतः- युद्धे उत्सहमानान्। दस्यून्- स्तेनान्। अबिभ्यत्- भयरहितः

सन्। इन्द्र। अरन्धयः- वशीकरोषि ॥२॥

पाता॑ सु॒तमिन्द्रो॑ अस्तु सोमं॒ प्रणे॑नीरु॒ग्रो ज॑रि॒तार॑मू॒ती।

कर्ता॑ वी॒राय॒ सु॒ष्वय॒ उ लो॒कं दा॒ता वसु॑ स्तु॒वते॒ की॒रये॑ चित् ॥ ६.०२३.०३

इन्द्रः। सुतं सोमं पाता- निष्पादितरसानुभवकरः। अस्तु- भवतु। उग्रः- तीक्ष्णः। जरितारम्-

रसनिष्पादकम्। ऊती- रक्षया। प्रणेनीः- प्रकर्षेण नयसि। सुष्वाय- रसनिष्पादकाय। वीराय।

लोकम्- भूमिकाम्। कर्ता- करोषि। स्तुवते- ऋग्भिः स्तोत्रं कुर्वते। कीरये- सामभिः कीर्तयते।

वसु- सम्पदाम्। दाता च भवसि ॥३॥

गन्ते॑यान्ति॒ सर्व॑ना॒ हरि॑भ्यां बि॒भ्रिर्वज्रं॑ प॒पिः सोमं॑ दु॒दिर्गाः॑।

कर्ता॑ वी॒रं न॑र्यं॒ सर्व॑वी॒रं श्रो॑ता॒ हव॑ गृ॒णतः॒ स्तोम॑वाहाः ॥ ६.०२३.०४

इयन्ति- हृदयस्थानानि । सवना- सम्भजनानि । हरिभ्याम्- प्राणाश्वाभ्याम् । गन्ता-
अभिगमनशीलः । वज्रं बभ्रिः- वज्रधारकः । सोमं पपिः- रसानुभवकरः । गाः ददिः- धेनूनां
चिद्रश्मीनां दाता । सर्ववीरम्- सर्ववीर्यसम्पन्नस्य । नर्य- नरहितस्य । वीरम्- वीरस्य । कर्ता ।
गृणतः- स्तुवतः । हवम्- आह्वानस्य । श्रोता । स्तोमवाहाः- मन्त्रवाहकश्च भवति ॥४॥

अस्मै^१ वयं यद्वावान^२ तद्विविष्म^३ इन्द्राय^४ यो नः^५ प्रदिवो^६ अपस्कः^७ ।

सुते सोमै^८ स्तुमसि^९ शंसदुक्थेन्द्राय^{१०} ब्रह्म^{११} वर्धनं^{१२} यथासत् ॥ ६.०२३.०५

यः । प्रदिवः- प्रकर्षेण द्योतनशील इन्द्रः । नः- अस्मभ्यम् । अपः- मूलशक्तिधाराः । कः- करोति ।
सः । यत् । ववान- कामयते । तत् । अस्मै- एतस्मै । इन्द्राय । विविष्मः- व्याप्नुमः । इन्द्राय ।
यथा । ब्रह्म- मन्त्रो मेधा वा । असत्- भवति तथा । सोमे- रसे । सुते- निष्पन्ने । उक्था- शस्त्राणि ।
शंसत्- शंसन्तः । स्तुमसि- स्तुमः ॥५॥

ब्रह्माणि^१ हि चकृषे^२ वर्धनानि^३ तावत्^४ इन्द्र^५ मतिभिर्विविष्मः^६ ।

सुते सोमै^७ सुतपाः^८ शन्तमानि^९ रान्द्र्या^{१०} क्रियास्म^{११} वक्ष्णानि^{१२} यज्ञैः^{१३} ॥ ६.०२३.०६

ब्रह्माणि- महान्ति । वर्धनानि । हि- खलु । चकृषे- करोषि । तावत्- तावन्ति । इन्द्र । ते- तव
कर्माणि । मतिभिः- धीभिः । विविष्मः- व्याप्नुमः । सोमे- रसे । सुते- निष्पादिते । सुतपाः- हे
रसानुभवकर । शन्तमानि- शङ्कराणि । रान्द्र्या- रमणीयानि । वक्ष्णानि- वाहकानि । यज्ञैः ।
क्रियास्म- करवाम ॥६॥

स नो^१ बोधि^२ पुरोळाशं^३ रराणः^४ पिबा^५ तु सोमं^६ गोऋजीकमिन्द्र^७ ।

एदं^८ बर्हिर्यजमानस्य^९ सीदोरुं^{१०} कृधि^{११} त्वायत उं^{१२} लोकम् ॥ ६.०२३.०७

सः- असौ त्वम् । नः- अस्मदर्थम् । पुरोळाशम्- पुरोडाशे । रराणः- रममाणः । बोधि- बुद्धयस्व ।
इन्द्र । गोऋजीकम्- चिद्रश्मिमिश्रितम् । सोमम्- रसम् । तु । पिब- अनुभव । यजमानस्य-

पूजकस्य दातुः सङ्गतिकारकस्य । इदम्- एतत् । बर्हिः- चित्तासनं दर्भासनं वा । आ सीद- उपविश ।
त्वायतः- त्वामिच्छतः । उरुम्- विस्तृतम् । लोकम् । कृधि- कुरु ॥७॥

स मन्दस्वा ह्यनु जोषमुग्र प्र त्वा यज्ञास इमे अश्रुवन्तु ।

प्रेमे हवासः पुरुहूतमस्मे आ त्वेयं धीरवस इन्द्र यम्याः ॥ ६.०२३.०८

सः- असौ त्वम् । अनु जोषम्- यथाकामम् । मन्दस्व- तृप्तो भव । इमे- एते । यज्ञासः- यज्ञाः ।
त्वा- त्वाम् । प्र- प्रकर्षेण । अश्रुवन्तु- व्याप्तुवन्तु । इमे- एतानि । हवासः- आह्वानानि । पुरुहूत-
बहुभिराहूत । अस्मे- अस्मदीयानि त्वां प्राप्नुवन्तु । इन्द्र । त्वा- त्वाम् । इयम्- एषा । धीः । अवसे-
रक्षायै । आ यम्याः- नियच्छतु ॥८॥

तं वः सखायः सं यथा सुतेषु सोमैभिरीं पृणता भोजमिन्द्रम् ।

कुवित्स्मा असति नो भराय न सुष्विमिन्द्रोऽवसे मृधाति ॥ ६.०२३.०९

वः- यूयम् । सखायः- हे सुहृदः । सुतेषु- रसेषु निष्पादितेषु । तम् । ईम्- एतम् । भोजम्-
भोक्तारम् । इन्द्रम् । सोमेभिः- रसैः । यथा- यथाकामम् । सं पृणत- सम्यक् पूरयत । तस्मै-
इन्द्राय । कुवित्- बहु । नः- अस्माकम् । भराय- धारणायै । असति- भवतु । सुष्विम्-
रसनिष्पादकम् । इन्द्रः । अवसे- रक्षायै । न । मृधाति- बाधते ॥९॥

एवेदिन्द्रः सुते अस्तावि सोमे भरद्वाजेषु क्षयदिन्मघोनः ।

असद्यथा जरित्र उत सूरिरिन्द्रो रायो विश्ववारस्य दाता ॥ ६.०२३.१०

एव- एवम् । सोमे- रसे । सुते- निष्पादिते । मघोनः- हविष्मतः । क्षयत्- ईशः । इन्द्रः ।
भरद्वाजेषु- हव्यधारकेषु । अस्तावि- स्तुतोभूत् । यथा । जरित्रे- रसनिष्पादकाय । इन्द्रः । सूरिः-
प्रेरकः । असत्- भवति तथा । विश्ववारस्य- सर्वैर्वरणीयस्य । रायः- दानयोग्यधनस्य । दाता
भवति ॥१०॥